

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

Julian Barnes, un enamorat de la Belle Époque

PERFIL

FA UNA DÈCADA QUE JULIAN BARNES (LEICESTER, 1946) VA REBRE EL PREMI BOOKER PER 'EL SENTIT D'UN FINAL'. A MÉS DE NOVEL·LES, TAMBÉ HA ESCRIT ASSAJOS SOBRE ART I NOVEL·LA NEGRA, I AQUÍ EXPLORA EL RETRAT D'ÈPOCA.

ANNA CARRERAS I AUBETS

tànic Julian Barnes (Leicester, 1946). La novel·la és un cant d'amor a França, com ja ho va ser el seu primer èxit internacional, *El lloro de Flaubert* (1984). Juntament amb les clares influències literàries de John Updike, Frank O'Connor i Ford Madox Ford, també ha sigut una influència l'ofici dels seus progenitors (eren professors de llengua francesa) i ha llegit Jules Renard i Gustave Flaubert. Tot això es tradueix en un amor incondicional cap a l'època més glamurosa de la història del país veí, la Belle Époque.

Amb traducció d'Alexandre Gombau i Arnau arriba a Angle en català *L'home de la bata vermella*, de l'escriptor britànic Julian Barnes (Leicester, 1946).

Barnes recrea al detall aquests anys d'elegància, seducció, intel·lectualitat i bon viure a través de Samuel Jean Pozzi, un personatge immortalitzat en un retrat del 1881 fet per John Singer Sargent. Aquest és el teló de fons de *L'home de la bata vermella*, que també es pot llegir com una crònica deliciosa tant del personatge com de la vida cultural, social i política. Hi llegim noms com Oscar Wilde i Sara Bernhart, Léon Daudet, Edmond de Goncourt, Proust, Zola, Henry James, Ruskin, Baudelaire i Flaubert al costat de marques d'època com les comunes, els avenços de la ciència i les innovacions mèdiques, el dandisme, el cas Dreyfus, l'homosexualitat, el paper de la dona i el col·leccionisme. El detallisme de Barnes arriba al punt d'afirmar que més que una bata vermella és un batí escarlata.

L'home de la bata vermella comença amb un trasllat a Londres: som al mes de juny de l'any 1885, quatre anys després de la creació del quadre de Singer, un llenç summament teatral on no només resulta afectat el posat sinó també l'estil pictòric. Tres frenchmen procedents de París (el comte Robert de Montesquiou, el ginecòleg i cirurgià Pozzi i el príncep Edmond de Polignac) emprenen un "viatge decorativament i intel·lectualment inspirador" ple de paradís artístiques. Barnes encadena vinyetes per construir la seva par-

L'HOME DE LA BATA VERMELLA
JULIAN BARNES
ANGLE EDITORIAL
TRAD. ALEXANDRE GOMBAU I ARNAU
304 PÀG. / 21,90 €

NO ÉS UNA NOVEL·LA USUAL, TAMPOC UNA BIOGRAFIA, SINÓ LA NARRACIÓ D'UN TEMPS I D'UN GRUP DE PERSONES QUE VIUEN AQUELL MOMENT

ticular auca de la Belle Époque en la qual Pozzi –dandi, lliurepensador, seductor, traductor de Darwin al francès– és un protagonista intermitent entre desenes d'estetes i dandis amb tres objectius comuns: l'artificialitat, el narcisisme i el plaer.

Barnes escriu amb elegància i enginy, investiga amb la imaginació d'un novel·lista però també amb l'escepticisme d'un historiadore. I aquesta dualitat és el que fa del llibre un relat excepcional dins el corpus literari de Barnes: no és una novel·la convencional, tampoc una biografia, sinó la narració d'un temps i d'un grup de persones que viuen aquell moment i, en paral·lel, la descripció de les relacions entre França, la Gran Bretanya i Amèrica. El trio estrany –segons el biògraf de Pozzi– experimenta la doble cara de la Belle Époque, uns anys inspiradors, hedonistes, progressistes i luxosos però també un temps d'ansietat nacional neuròtica, i fins i tot histèrica, farcida d'inestabilitat política, crisi i escàndols.

Barnes planteja la idea que l'art perdura més que la vanitat de l'individu, l'orgull de la família i l'ortodòxia de la societat. L'art, diu l'autor, sempre té el temps a favor seu. Farcit d'il·lustracions i quadres d'alguns dels personatges que van apareixent a *L'home de la bata vermella*, aquestes imatges procedeixen d'un àlbum que recollia els cromos que venien a les peces de xocolata de Félix Potin. Ple de metacommentaris que expressen el risc dels escriptors a l'hora de reconstruir el passat, el llibre ordeix a la perfecció les històries de molta gent que navega per la moda de la França de la fi del segle. L'elecció formal de Barnes impulsa el lector a distingir el mite de la història, les notícies falses i l'error de judici precipitat de l'anàlisi racional. El llibre és una meditació sobre les possibilitats del retrat i sobre la manera de fer present un temps pretèrit. ♦♦

VIQUIPÈDIA

Celebració i fatalitat d'un Robinson existencial

PERE ANTONI PONS

El mallorquí Miquel Àngel Riera (1930-1996) era un narrador d'ale proustità. El protagonista d'*Illa Flaubert*, l'última

de les seves sis novel·les, publicada el 1990 i ara reeditada per Edicions de 1984, és un admirador de Flaubert. Tant una cosa com l'altra marquen la novel·la: l'estil és sumptuós i exacte, i el protagonista viu alçurat per una intolerància feroç contra la vulgaritat i la ximpleria.

Tanmateix, el gest definidor del protagonista, i la peripècia existencial que se'n deriva, són molt més salvatges que res del que puguem trobar a les exquisidament meticuloses obres dels autors de *Madame Bovary* i *La recerca del temps perdut*. Són un gest i una peripècia que remet a la fugida polinèsica de Gauguin i que fan pensar en aquell vers de Rimbaud que parla de recuperar "l'estat primitiu de fill del sol". No-

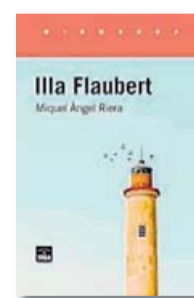
més un gran novel·lista, i Riera ho era –igual que era un gran poeta–, pot fer encaixar uns referents tan antagònics i treure'n una obra en què les meditacions existencials conviuen amb les explosions de pura sensorialitat, en què la dimensió metafísica de l'existència pren una contundència matèrica i en què la sensibilitat i la brutalitat són formes complementàries de voler viure, estimar i transcendir.

A partir d'una edat, el gran tema de la vida és la velocitat indecent a què el temps se'n va, els estralls que això provoca i les estratègies que cadascú s'inventa per contrarestar aquesta fuga temible. El protagonista d'*Illa Flaubert*, de qui se'ns conta la història a través

d'un narrador que només té ulls per a ell, va ser fins ben entrada la maduresa un home exemplarment convencional: fill d'una família benestant, va treballar de professor de literatura, es va casar, va tenir un fill... Però la mort de la mare, el fracàs matrimonial, la mort del fill nouat i un seguit d'altres morts properes, li feren prendre consciència de la banalitat amb què s'acostava mansament cap al propi final i, de cop, va ser posseït per "una incontenible ànsia de més viure, d'expressar l'existència amb la major avidesa". Per viure en plenitud i mirar d'aturar el temps, va anar a viure tot sol a una petita illa deserta, a tocar de la costa. La seva re-

GETTY

ILLA FLAUBERT
MIQUEL ÀNGEL RIERA
EDICIONS 1984
224 PÀG. / 20 €

lació amb el món ha passat a ser purament animal: només torna a la civilització per aprovisionar-se i "fer cruixir somiers" amb les seves amants.

La novel·la s'estructura mesclant la línia temporal del present primari i quasi místic de l'illa amb la del passat convencional al poble i la del temps d'impàs que el protagonista va passar a la fonda del port. Excepte algun passatge confús, tot flueix i queda compacte i ben travat. És veritat que la prosa, a moments, s'encalla per un abús de connectors i per una propensió a la morositat un punt bizantina, però en general és robusta, precisa, elegant i intensa, i té frases lluminoses.

Des d'un punt de vista argumental i expressiu, no és fàcil desenvolupar sense defallir un argument com el que planteja *Illa Flaubert*: Riera el desenvolupa amb tensió i sentit i, a més, aconsegueix fer-lo culminar amb un clímax formidable, una tempesta pletòrica de romanticisme i simbolisme decadentista, que és seguida per un epíleg que, amb lucidesa i emoció, hibrida celebració i fatalitat, vitalisme i elegia. Un clàssic. ♦♦